

Kultur- og debattredaktør Hilde Sandvik
debatt@bt.no
Redaksjon: Egil Horne Mikkelsen og Aslaug Eide.

«Eg gjorde eit mistak»

POLITISK REDAKTØR Sjur Holsen har ein del interessante synspunkt i søndags BT 6.12. Her kjem han m.a. inn på problem knytt til klima, og i den samanheng har han lest klimaguru James Lovelocks «Klimadystopier, og er oppriktig bekymret for fremtiden til mine barn og barnebarn».

Lovelock er mest kjent for sin Gaia-teori der jorda blir framstilt som ein sjølvregulerende organisme med evne til å ta vare på seg sjølv. Han har seinare vore sterkt oppteken av klimaspørsmål og gitt ut fleire bøker der han ser for seg ei svært dramatisk utvikling. I den siste boka, *The Vanishing Face of Gaia* (2009) slår han fast at jorda er over «the tipping point» og er på veg over i ein permanent varm tilstand. Jorda vil bli så varm at store område ikkje kan produsere mat. «Billions of us will die; few breeding pairs of people that survive will be in Arctic».

NÅR HOLSEN LES dette er det ikkje rart han blir skremt! Men fatt håp. I eit intervju med NBC 23. april 2012 vedgår Lovelock: «I made a mistake». Her er utdrag av ein del av intervjuet (omsett til norsk). «Problemet er at vi veit ikkje kva klimaet gjer. Vi trudde vi visste for 20 år sidan. Det førte til nokre alarmerande bøker – mine inkludert – fordi det såg enkelt ut, men det har ikkje hendt». Vidare uttaler Lovelock: «Klima gjer sine vanlege triks. Ikkje mykje har skjedd endå. Vi skulle vore halvveis til 'a frying world' no. Verda har ikkje varma opp mykje sidan hundreårsskiftet mens det skulle ha gått opp – karbondioksid mengda har auka, ikkje tvil om det».

Han seier at karbondioksid-utslipp fører til auka i global temperatur, men legg til at effekten av havet ikkje er god nok forstått. «Havet kunne utgjere heile skilnaden mellom ei varm tid og ei istid». Som ein uavhengig, einsam ulv bryr han seg ikkje om å innrømme at han tok feil, men hevdar at ein universitets- eller regjeringsbetalt forskar kunne vere redd for at det å innrømme feil kunne føre til tap av forskingsbidrag.

ALLEREIE I 2010 kom Lovelock med utsegn som IPCC likte lite. «Skeptikarar har gjort oss meir vettuge. Dei har hindra oss frå å sjå på klimavitskap som ein religion. Det har gått altfor langt den vegen. Dei store klimasentra i verda er heilt klar over kor svak vitenskapen deira er». Lovelock trur framleis på at det kan skje ei klimaendring, men ikkje på langt nær så snøgt som tidlegare spådd.

NBC-intervjuet med Lovelock, sjølvje gudfaren for global oppvarming, slo ned som ei bombe utanlands, men så langt har eg ikkje sett ein einaste kommentar i norsk presse! Lovelock (92 år) skriv no på si tredje bok om klima,

EINAR SLETTEN,
BERGEN

Mange ofre for blind vold opplever sterke og langvarige reaksjoner uten å få hjelp og støtte. Hvorfor skjer det? Kanskje svaret ligger i det negative bildet en har dannet seg av hvem som blir utsatt?

Blind vold

VOLD

Venke A. Johansen, voldsforsker ved regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging i vest (RVTS)

NORGE ER ET FREDELIG samfunn, men likevel ser vi daglig overskrifter om brutale voldelige overgrep både ute i det offentlige rom og i den private sfære. Slik vold har direkte konsekvenser for den som er utsatt, personen sin omgangskrets, og den skaper frykt i befolkningen for øvrig. Den omfattende nasjonale innsatsen som finner sted for å bekjempe vold i nære relasjoner fortjener stor honnør.

Det er utarbeidet flere stortingsmeldinger, nasjonale veiledere og handlingsplaner, pluss at det er bevilget betydelige ressurser til å opparbeide økt handlingskompetanse på tvers av fag, ulike etater og nivå. Dessverre kan en ikke si det samme når det gjelder «ikke-familievold», dvs den vold som er utøvd av en gjerningsperson som ikke er i nær familie eller som er partner/ekspartner. De som utsettes for slik vold, opplever manglende oppfølging og prioritering fra myndighetenes side.

DET BENYTTES EN REKKE ulike begreper om situasjoner som kommer inn under karakteristikkene ikke-familievold, for eksempel blind vold, tilfeldig vold, vold i det offentlige rom og gatevold. Bildet en har av hvem som er utsatt for denne type vold, er til dels ensidig og negativt. En anerkjent voldsforsker sin uttalelse om at det ikke finnes «blind vold», har relevans i et gjerningspersonperspektiv, men ikke tilsvarende fra offerstøtte. Men en undersøkelse av Oslo-befolkningens utsatthet for trusler, vold og seksuelle overgrep konkluderer faktisk med at det ikke er tilfeldig hvem som rammes av tilfeldig vold.

Det påpekes at størsteparten av denne volden finner sted i sammenheng med fest og fyll i helgene, og at den største gruppen utsatte er menn med lav utdanning.

EN SLIK FORSTÅELSE basert på gjennomsnitt, gruppemessige kjennetegn og risikofaktorer kan danne utgangspunkt for en stereotyp oppfatning av den voldsutsatte som en ung mann med lav sosial status og rusproblemer. Gjerner en usympatisk person. Dette bildet forsterkes av at den offentlige debatten i stor utstrekning er fokusert på skjenketider. En betydelig andel av denne typen vold skjer i tilknytning til uteliv der aktørene ofte er beruset.

Forskning og dokumentasjon viser at rundt 50–60 prosent av de voldsutsatte har drukket alkohol, alt fra et glass til over-

BLIND VOLD: Blind vold har direkte konsekvenser for den som er utsatt, personen sin omgangskrets, og den skaper frykt i befolkningen for øvrig, understreker artikkelforfatteren.
FOTO: COLOURBOX

stadig beruselse. Men dersom en snur om på tallene, er det faktisk slik at 40–50 prosent av dem som blir utsatt for denne type vold, ikke har drukket alkohol. Overgrepene skjer under en rekke forskjellige omstendigheter. Ca 20 prosent av ofrene er kvinner.

DET ER UHELDIG at vold begått av personer som ikke er i familie med offeret, blir ekskludert i den nasjonale satsningen. Mange volds ofre opplever sterke og langvarige reaksjoner uten å få hjelp og støtte. Hvorfor skjer det? Kanskje svaret ligger i det negative bildet en har dannet seg av hvem som blir utsatt?

Det er ikke tilfeldig at en blir rammet, en såkalt blame the victim-holdning synes å råde. I tillegg tror jeg mange mener at mennene som er utsatt for vold, representerer det sterke kjønn og bare «rister av seg» eventuelle reaksjoner og går uanfektet videre i livet. Det umandig å ha sterke psykiske reaksjoner etter «litt knuffing».

JEG HAR FULGT OPP en gruppe alvorlig voldsutsatte i Oslo og Bergen innen denne kategorien gjennom 8 år. Forskningsprosjektet har blant annet fokusert på psykiske reaksjoner og kon-

sekvenser for livskvalitet; det er gjennomført både spørreskjemaundersøkelse og intervju. De fleste har alvorlige symptomer rett etter en dramatisk voldshendelse der de for eksempel opplevde å bli fysisk skadet kombinert med å ha vært i livsfare. Men det er urovekkende mange som erfarer mer langsiktige plager.

Nesten 44 prosent hadde symptomer tilsvarende eller på grensen til PTSD (posttraumatisk stress disorder) og angst/depresjon etter ett år, mens rundt 30 prosent hadde tilsvarende kroniske symptomer etter 8 år. Dette er en høy forekomst som synliggjør at mange sliter, og at dette er en gruppe voldsutsatte som bør prioriteres. Målet er å få en god livskvalitet igjen, der den aktuelle hendelsen reduseres til vanlige minner ved siden av alt annet som preger livet. Det er en myte å tro at dramatiske traumer og minner skal bli helt borte.

EN RÅDENDE HOLDNING innen psykisk helsevern er at kompleks traumatisering der pasienten gjerner har en hverdag dominert av vold og omsorgssvikt, prioriteres. Hvordan en kan forebygge og følge opp personer som har vært utsatt for enkeltraumer synes å ha mindre interesse.

Erfaringen etter 22. juli 2011 har blant annet satt fokus på psykososial oppfølging, der kommunale kriseteam og andre fagpersoner ivaretar voldsutsatte for å forebygge og dempe psykiske problemer på sikt.

En slik ivaretagelse omfatter formidling av hva som er normale reaksjoner, faktorer som kan ha beskyttende og gunstig effekt med hensyn til sykdomsutvikling, faktorer som kan gi økt risiko, betydningen av selvhjelp og ikke minst hvor viktig det er å komme tilbake til en normal hverdag igjen.

MANGE SOM ER UTSATT for alvorlig ikke-familievold har en trygg hjemmessituasjon og et sosialt nettverk, i motsetning til mange som er utsatt for vold i hjemmet med kontroll og stadige overgrep. En trygg hverdag med sosiale rammer på plass, er en viktig forutsetning for å kunne mestre alvorlige reaksjoner etter å ha vært utsatt for vold. En endret holdning og inkludering av denne gruppen i en nasjonal satsning vil trolig ha en positiv effekt, slik at andelen sykdomstilfeller reduseres.

Vi vet som sagt at posttraumatiske lidelser kan være av alvorlig karakter og forringe livskvaliteten over mange år, både for den som har vært utsatt for vold og denne personens familie. Men det er også viktig å balansere, en skal ikke sykeliggjøre sterke normalreaksjoner.

Det er en myte å tro at dramatiske traumer og minner skal bli helt borte